

การใช้มาตรการแทนการพิพาคาคดีอาญาในกรณีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด
คดีอาญา : ศึกษาเฉพาะเด็กและเยาวชนในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัด
สงขลา พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2559

Problems of Lawsuits against Consumer Resulted by the Consumer Case
Procedure Act, B.E. 2551 (2008)

นันทน์ภัส สิริชชวลวงศ์¹ , ศิวะ จงจิตต์² และ อัจฉรวรรณ อีสโร³

Nannaphat Sirichatchawanwong¹ , Chaleerath Maheasakkagul² and Apichat Thepnoo³

¹ อาจารย์ประจำ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Lecturer, Department of Law, Faculty of Law, Hatyai University

^{2,3} นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{2,3} Student, Department of Law, Faculty of Law, Hatyai University.

*Corresponding author, E-mail: i_nan9@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรการแทนการพิพาคาคดีเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ และความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้ มาตรการแทนการพิพาคาคดีเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ของศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัด สงขลา ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณร่วมกัน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มาตรการแทนการพิพาคาคดีนั้นได้บัญญัติไว้กว้าง ๆ ทำให้ศาลมีอำนาจใน การกำหนดมาตรการใด ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาได้หลากหลาย ซึ่งการเปลี่ยนทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่ กระทำความผิดนั้นต้องอาศัยความเข้าใจของบุคลากรทุกฝ่าย รวมทั้งต้องให้บุคลากร ได้มีการประสานงาน กับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชน โรงพยาบาล กรมสุขภาพจิต ตำรวจ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหาร ส่วนตำบล และ NGO หากไม่เข้าใจมาตรการดังกล่าวอย่างแท้จริง จะไม่สามารถหาทางออกให้แก่เด็กและ เยาวชนได้ตรงจุด และหากไม่มีการติดตามเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด หลังเสร็จสิ้นมาตรการแทน การพิพาคาคดี เพื่อตรวจสอบผลการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ของเด็กและเยาวชน ผู้ปฏิบัติงานก็จะไม่สามารถ ทราบผลได้ว่าเด็กและเยาวชนจะกลับตัวเป็นคนดีของสังคมได้หรือไม่อย่างไร และจะทราบผลการปฏิบัติ ตามมาตรการแทนการพิพาคาคดีได้ก็ต่อเมื่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำเท่านั้น ซึ่งไม่ตรงต่อ เจตนารมณ์ของกฎหมายที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเด็กและเยาวชน ประการแรก คือ เพื่อการคุ้มครองสิทธิของเด็ก และเยาวชน ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 67 ประการที่สองคือเพื่อที่จะแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน โดยไม่ควบคุมตัว (Non-Instituted rehabilitation) ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนสำหรับ กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งการควบคุมความประพฤติก็ เป็นมาตรการหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน การคุมความประพฤติดังกล่าวใช้

มาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา ซึ่งจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรา 132 วรรคหนึ่ง ดังนั้นถือได้ว่า มาตรการแทนการพิพากษาคดียังไม่สามารถยับยั้งหรือทำให้เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นคนดีของสังคมได้ กล่าวได้ว่ามาตรการตามกฎหมายนั้นมีความสมบูรณ์ แต่ส่วนที่ควรปรับปรุง คือ การนำกฎหมายเกี่ยวกับ มาตรการดังกล่าวมาใช้ให้เกิดผลสูงสุด ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจของบุคลากรทุกฝ่าย รวมทั้งต้องให้ บุคลากรได้มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นด้วย กล่าวโดยสรุปคือ ส่วนที่ควรปรับปรุงได้แก่ ตัวบุคลากร และระบบราชการที่จะเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง รวมทั้ง การสร้างเครือข่ายในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และการส่งเสริมการทำงานเชิงรุกเพื่อป้องกันปัญหาแทนที่ จะแก้ไขเมื่อปัญหาเกิด ที่สำคัญควรมีการพัฒนากระบวนคดีเด็กและเยาวชนหลังผ่านมาตรการแทนการ พิพากษา และการกำหนดบทลงโทษกรณีกลับไปกระทำผิดซ้ำ จะสามารถลดจำนวนหรือป้องกันไม่ให้เกิด และเยาวชนหวนกลับไปกระทำผิดความผิดทางอาญาซ้ำได้

คำสำคัญ: คดีเด็กและเยาวชน, มาตรการแทนการพิพากษาคดีเด็กและเยาวชน, แห่งพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553,พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

Abstract

This research is intended to study and analyze (1) the objectives and intentions of Section 132 of the Act on Juvenile and Family Court and Procedure for Juvenile and Family Cases, B.E. 2553 (2010); (2) a substitutive measure for international juvenile case judgment, and (3) the opinions of those involved in utilizing the substitutive measure for juvenile case judgment in accordance with Section 132 of the Act on Juvenile and Family Court and Procedure for Juvenile and Family Cases, B.E. 2553 (2010) under the Juvenile and Family Court in Songkhla. The researcher used a descriptive research approach, including qualitative and quantitative data collection methods.

The results showed that the substitutive measure for juvenile case judgment was relatively broad, resulting in the court's power to impose any measure to solve a variety of problems. The change of juvenile offenders' mindset required the understanding of all involving parties. The involving officials needed to coordinate with agencies from both public and private sectors, e.g. Juvenile and Family Court, Department of Probation, Department of Juvenile Observation and Protection, hospitals, Department of Mental Health, police officers, Provincial Administrative Organization, Sub-district Administration Organization, and NGOs. Without clear understanding of the measure and the following-up measure for juvenile delinquent after the execution of a substitutive measure, it would not be possible to find solutions to juvenile offenders, and the involving officials would not be able to acknowledge the solution results, whether the juvenile offenders could become a good part of the society. The results of a substitutive measure for juvenile case judgment, accordingly, could only be tracked upon repeated juvenile

delinquent. This was not in accordance with the spirit of the law established for the juvenile to, first, protect of children's rights as provided in Section 67; and second, rehabilitate juvenile offenders without detention (Non-Instituted rehabilitation), which was an unprecedented commitment to the justice process for the juvenile. In the Juvenile and Family Court, behavioral control was one of the measures taken to address juvenile rehabilitation. Such rehabilitation utilized through a substitutive measure for criminal judgment, which was in accordance with Section 132, paragraph one, was unable to deter or rehabilitate juvenile offenders. That is to say, the legal measure was complete; however, the part that should be improved was the implementation of the law on such measure to maximize the effect. This, accordingly, required the understanding of all involving parties and the officials must be thoroughly coordinated with other agencies. In summary, the improvement should include the officials (personnel) themselves, and the government bureaucracy, to continuously enhance knowledge and understanding of all involving parties and to create strong community network. In addition, the improvement would promote proactivity to prevent problems rather than resolving them after their occurrence. It was important to develop a juvenile tracking or following-up system after a substitutive measure for juvenile case judgment, and set some punishment for repeated offenses to reduce or prevent juvenile from re-committing crimes.

Keywords: juvenile case, substitutive measure for juvenile case judgment, of the Act on Juvenile and Family Court and Procedure for Juvenile and Family Cases, B.E. 2553 (2010) , the Act on Juvenile and Family Court and Procedure for Juvenile and Family Cases, B.E. 2553 (2010)

บทนำ

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ถูกตราขึ้นเนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในระหว่างจับกุมหรือพิจารณาคดีโดยใช้วิธีการเช่นเดียวกับผู้ใหญ่เป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสม และเป็นผลเสียต่อเด็กและเยาวชน ด้วยก่อนที่จะมีการตราและประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว มีการจัดตั้งโรงเรียนดัดสันดานขึ้นที่เกาะสีชัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อควบคุมผู้กระทำความผิด ซึ่งมีอายุระหว่าง 10 – 16 ปี ให้อยู่ในความดูแลของกรมตำรวจ และในเวลาต่อมาได้โอนไปอยู่ในความดูแลของกรมราชทัณฑ์ เมื่อพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ถูกตราขึ้น กระทรวงยุติธรรมได้เปิดดำเนินการศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง และรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัวว่ามีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน จึงนำคดีครอบครัวมาพิจารณาในศาลนี้ด้วย โดยยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งสองฉบับและให้ใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ในการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

เจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนตลอดจนการปฏิรูประบบศาลคดีเด็กและเยาวชนครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2534 เป็นการผนวกบทบาทการแก้ไขปัญหาคอขวดให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนชื่อจากเดิม คือ “ศาลคดีเด็กและเยาวชน” เป็น “ศาลเยาวชนและครอบครัว” แต่การทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัวก็ยังคงประสบปัญหาหลายประการ รวมทั้งยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์แห่งการจัดตั้งระบบความยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนขึ้นในประเทศไทย (วิชา มหาคุณ, 2541) ดังนั้นจึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งและบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 เหตุผลในการตรากฎหมายฉบับนี้ เพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของไทยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการคุ้มครองดูแลแก้ไข บำบัด และฟื้นฟู เด็กและเยาวชนรวมถึงสถาบันครอบครัว มีการดำเนินงานทั้งเชิงรุก คือ ป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนในสังคมเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เชิงรับ คือ แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้วไม่ให้เกิดซ้ำไปกระทำความผิดซ้ำอีก และกลับตนเป็นพลเมืองที่ดีต่อไป ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวแต่ละจังหวัดอาจใช้วิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ แต่เป้าหมายก็ไปในทิศทางเดียวกัน คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว (ณรงค์ ไชหาญ, 2553)

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่บัญญัติในส่วนของคดีอาญามีเจตนารมณ์สองประการ ประการแรก คือ เพื่อการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ประการที่สอง คือ เพื่อที่จะแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชน โดยไม่ควบคุมตัว (Non-Instituted rehabilitation) ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนสำหรับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัว (จิรนิติ หะวานนท์, 2555) ซึ่งการควบคุมความประพฤติที่เป็นมาตรการหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน การควบคุมความประพฤติดังกล่าวใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา ซึ่งจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรา 132 วรรคหนึ่ง ใช้ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรที่จะมีคำพิพากษา ซึ่งบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน มีประกัน หรือโดยมีหลักประกันด้วยก็ได้โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยมารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ มารายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบ หรือรายงานตัวต่อนักจิตวิทยา เป็นต้น เพื่อเข้ารับการแก้ไข ฟื้นฟู บำบัด รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือกหรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบ 24 ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการตามมาตรา 132 การใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีนั้น อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาจากรายละเอียดในรูปคดีและพฤติการณ์ของเด็กและเยาวชน ต้องไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินสมควร และมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นได้ เมื่อศาลได้

พิจารณาแล้วจะมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การให้อยู่ในโอวาทของผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด หากไม่เชื่อฟังให้ผู้ปกครองแจ้งต่อศาลโดยเร็ว หรือให้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดที่โรงพยาบาลตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่โรงพยาบาลกำหนด หรือห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษและสิ่งมีนเมาทุกชนิด ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติไม่ดี ห้ามเที่ยวเตร่ยามวิกาลและห้ามเล่นการพนัน การให้การศึกษาเล่าเรียนให้ฝึกหัดทำงานอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ หรือให้เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ตามที่ศาลกำหนด เป็นต้น ต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลการดำเนินงานมาตรการแทนการพิจารณาพิพากษาคดีตามมาตรา 132 ของศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสงขลา ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2559 รายละเอียดดังนี้

พ.ศ.	จำนวนจำเลยคดีอาญา ที่เสร็จไป			ใช้มาตรการแทนการ พิพากษาคดีอาญา ม. 132			เด็กและเยาวชนที่ กระทำความผิดซ้ำ
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
2557	1,423	53	1,476	937	41	978	23
2558	1,364	69	1,433	1,134	58	1,192	206
2559	1,581	75	1,656	1,405	71	1,476	433

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง คือ เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่มาตรการแทนการพิจารณาคดีมีการกระทำความผิดซ้ำในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวน 23 คน จาก 978 คน ในปี พ.ศ. 2558 มีจำนวน 206 คน จาก 1,192 คน และในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวน 433 คน จาก 1,476 คน ส่งผลให้จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่มาตรการแทนการพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กลับมากกระทำความผิดซ้ำอีกมีจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะมีทั้งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ และเด็กและเยาวชนที่ไม่ผ่านเงื่อนไขที่ศาลได้มีคำสั่งอย่างครบถ้วน เช่น กรณีเด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวตามมาตรา 132 แล้วไม่เข้าร่วมโครงการตามกำหนดการนัดหมาย เป็นต้น ดังนั้นมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญาหลังฟ้องคดี เป็นมาตรการที่ศาลอาจนำมาใช้แทนการพิพากษาคดี กรณีศาลเห็นว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดไม่เป็นภัยร้ายแรงและมีแนวโน้มความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น เมื่อศาลเลือกใช้มาตรการนี้จะมีผลให้ศาลไม่ต้องมีคำพิพากษาแก่เด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนไม่มีประวัติติดตัว สามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสังคมได้อย่างปกติสุขแก่คนที่ไม่เคยกระทำความผิดทางอาญามาก่อน แต่อย่างไรก็ตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีดังที่กล่าวมานั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ หรือบรรลุตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายมุ่งประสงค์หรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีประสิทธิภาพ และไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาตรการ

แผนการศึกษาเลือกที่จะกระทำผิดซ้ำ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษามาตรการแผนการศึกษาที่ดี ผลของการดำเนินการมาตรการมาตรการแผนการศึกษาที่ดีอาญา รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรค ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาต่อไป

สมมุติฐานการวิจัย

มาตรการแผนการศึกษาที่ดีตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ถูกตราขึ้นเพื่อเป็นมาตรการแผนการศึกษาที่ดีอาญาหลังฟ้องคดี เป็นมาตรการที่ศาลนำมาใช้แผนการศึกษาที่ดีเด็กและเยาวชน กรณีศาลเห็นว่า เด็กและเยาวชนมีพฤติการณ์ในการกระทำผิดที่ไม่เป็นภัยร้ายแรงและมีแนวโน้มปรับเปลี่ยน พฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ด้วยเหตุผลเพื่อการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน และพัฒนากระบวนการ ยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของไทยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการ คุ้มครองดูแล แก้ไข บำบัด และฟื้นฟู เด็กและเยาวชนรวมถึงสถาบันครอบครัว เมื่อศาลเลือกใช้มาตรการนี้ จะมีผลให้ศาลไม่ต้องมีคำพิพากษาแก่เด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนไม่มีประวัติติดตัว สามารถ เริ่มต้นชีวิตใหม่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แต่อย่างไรก็ตามมาตรการแผนการศึกษาที่ดีดังกล่าวมานั้นยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่อย่างใด เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาตรการแผนการศึกษาเลือกที่จะกระทำผิดซ้ำ จึงควรมีการพัฒนาระบบติดตามเด็กและเยาวชนหลังผ่านมาตรการแผน การศึกษาและการกำหนดบทลงโทษกรณีกลับไปกระทำผิดซ้ำ จะสามารถลดจำนวนหรือป้องกันไม่ให้ เด็กและเยาวชนเลือกหรือกลับไปกระทำผิดความผิดทางอาญาซ้ำได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
2. เพื่อศึกษามาตรการแผนการศึกษาที่ดีเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้มาตรการแผนการศึกษาที่ดีเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ของศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสงขลา ในระหว่างปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2559

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษามาตรการแผนการศึกษาที่ดีเด็กและเยาวชนตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ของศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสงขลา ปัญหาจากการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนดังกล่าว ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน มุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูล สถิติ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมาตรการแผนการศึกษาที่ดีเด็กและเยาวชน รวมไปถึงมาตรการแผนการศึกษาที่ดีเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ และความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการดังกล่าว ดังต่อไปนี้ คือ เด็กและเยาวชน ผู้ปกครองเด็กและเยาวชน จำนวน 180 คน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานตาม

มาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จำนวน 5 คน และผู้พิพากษาผู้ปฏิบัติงานตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จำนวน 5 คน

ผลการวิจัย

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 132 เป็นมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญาหลังฟ้อง (คณะอนุกรรมการปรับปรุงแก้ไขคู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ, 2556) เป็นมาตรการที่ศาลอาจนำมาใช้แทนการพิพากษาคดี หากศาลเห็นว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดไม่เป็นภัยร้ายแรง และมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นได้ ซึ่งหากเด็กและเยาวชนปฏิบัติตามมาตรการแทนการพิพากษาคดีจนครบถ้วน จะมีผลให้ศาลไม่ต้องมีคำพิพากษาแก่เด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนไม่มีประวัติติดตัวและสามารถเริ่มต้นชีวิตเมื่อกลับคืนสู่สังคมได้ โดยมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญามาตรา 132 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง เป็นการกำหนดเงื่อนไขตามมาตรา 132 วรรคหนึ่ง ซึ่งหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ตลอดจนวิธีการประเมินสภาพปัญหา การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู การเตรียมความพร้อมเพื่อมอบตัวเด็กและเยาวชนให้กับบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดี พ.ศ. 2556

ส่วนที่สอง การส่งเด็กและเยาวชนไปยังสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร ตามระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 132 วรรคสอง

การใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญาตามมาตรา 132 วรรคหนึ่ง เป็นเรื่องที่มีหลักเกณฑ์ ขั้นตอนและรายละเอียดที่มากพอสมควร ทั้งเป็นการให้อำนาจศาลในการที่จะพิจารณาใช้วิธีในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนอย่างกว้างขวางและเป็นระบบมากขึ้น

กล่าวคือ กฎหมายที่ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครองรวมถึงบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรมในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนดังกล่าวด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนไม่ใช่การจำกัดเฉพาะที่ตัวเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่จะต้องครอบคลุมไปถึงบิดา มารดา รวมถึงบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้มาตรการของศาลมากขึ้นเพียงใด โอกาสที่เด็กและเยาวชนจะสามารถปรับปรุงแก้ไขตนเองก็ยังมีโอกาสสูงขึ้นด้วย

หลักเกณฑ์ที่ศาลจะใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญาตามมาตรา 132 วรรคหนึ่ง

ในกรณีที่ศาลจะพิจารณามีคำสั่งให้จัดทำมาตรการแทนการพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว มาตรา 132 วรรคหนึ่ง จะต้องได้ความว่าคดีดังกล่าวอยู่ในหลักเกณฑ์ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกา ฯ ข้อ 5 ซึ่งบัญญัติว่าในคดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดหากศาลเห็นสมควร หรือบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ ศาลอาจมีคำสั่งให้ดำเนินการตามมาตรา 132 ภายใต้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. คดีเสร็จการพิจารณาแล้ว
2. พฤติการณ์ในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมอันสมควร
3. เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

4. เด็กและเยาวชนอายุไม่เกินยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

ในกรณีที่เด็กและเยาวชนถูกฟ้องเป็นจำเลยร่วมกันหลายคนให้พิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นเป็นรายบุคคล

หลังจากศาลใช้ดุลพินิจนำมาตราการแทนการพิพากษาคดีอาญา มาใช้แก่เด็กและเยาวชนแล้ว ศาลจะต้องกำหนดวิธีการในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนให้เหมาะสมซึ่งอาจทำได้เป็น 2 กรณี กรณีที่หนึ่ง คือ กำหนดเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ฯ ข้อ 9 เช่น ให้เด็กและเยาวชนรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือ เจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมาย หรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัด เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ตลอดจนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรม แลหน้าที่พลเมือง หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือกอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน เช่น ห้ามมิให้เด็กและเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือห้องที่ได้อออาจชักนำให้เด็กและเยาวชนนั้นกระทำความผิด ห้ามออกจากสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิดและจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นที่จำเป็นแก่การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ศาลกำหนดระยะเวลาในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูตามที่เห็นสมควรแต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กและเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

กรณีที่สอง คือ กรณีที่ศาลเห็นว่า การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องมีแผน ให้ศาลกำหนดให้นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตามสภาพปัญหา โดยกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตามแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูให้ชัดเจนและต้องไม่เกินกว่าเด็กและเยาวชนมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

ส่วนมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา ตามมาตรา 132 วรรคสอง เป็นมาตรการที่ศาลอาจนำมาใช้แทนการพิพากษาคดีอาญาเช่นเดียวกับมาตรา 132 วรรคหนึ่ง โดยเมื่อจำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดครบถ้วน ศาลจะมีคำสั่งยุติคดีโดยไม่ต้องมีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย ตามมาตรา 133 อย่างไรก็ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. 2556 ไม่ได้มีรายละเอียดครอบคลุมถึงวิธีการปฏิบัติ ตามมาตรา 132 วรรคสอง แต่เนื่องจากมาตรา 132 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ต่างมีเจตนารมณ์อย่างเดียวกันคือเพื่อต้องการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนได้กลับคืนสู่สังคมโดยไม่ต้องมีคำพิพากษา หลักเกณฑ์ในการที่ศาลจะนำมาตราการตามมาตรา 132 วรรคสอง มาใช้จึงต้องอยู่ในมาตรฐานเดียวกับกรณีตามมาตรา 132 วรรคหนึ่ง

และเมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญาของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายของต่างประเทศ ทำให้ทราบว่ากระบวนการดำเนินคดีอาญาของเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ได้มีบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) ซึ่งเป็นที่พักของบุคคลที่เพิ่งพ้นโทษหรือของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการพักการลงโทษ หรือได้รับการปลดปล่อยจากสถานฝึกและอบรม บุคคลเหล่านี้จะออกไปศึกษาเล่าเรียน หรือประกอบอาชีพในชุมชนแล้วกลับมาอาศัยอยู่ในที่พักนี้ กล่าวคือ เป็นเสมือนบ้านทดลองของเด็กและเยาวชนนั่นเอง ในบ้านนี้จะมี Counselor คอยให้ความดูแล

ช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นค่อย ๆ ปรับตัวเข้ากับสังคมที่ละน้อย ๆ และเมื่อเข้ากับสังคมได้ดีแล้วก็จะกลับไปอยู่บ้านของตนเอง หรือหาบ้านอยู่เองโดยลำพังต่อไป

ในรัฐ Colorado มี Halfway House อีกแบบหนึ่งเป็นสถานที่ระหว่างบ้านของเด็กและเยาวชนเองและสถานฝึกอบรม กล่าวคือ เป็นที่อยู่ของเด็กและเยาวชนที่ถูกศาลสั่งคุมประพฤติ แต่ศาลเห็นว่าไม่สมควรจะให้อยู่ในบ้านของตนเองเพราะสิ่งแวดล้อมไม่ดี เป็นต้น แต่ยังไม่สมควรจะส่งตัวไปฝึกอบรมยังสถานฝึกอบรม เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะไปศึกษาและประกอบอาชีพ แล้วกลับมาอยู่ยังสถานที่ดังกล่าวนี้ โดยมี Counselor เป็นผู้ควบคุมดูแลเรื่องความประพฤติและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้

ซึ่งการมีบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) นั้น ผู้ทำวิจัยได้มีแนวความคิดว่าสามารถแก้ไข บำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างตรงจุด โดยการเปลี่ยนสภาพสังคมของเด็กและเยาวชน ให้เรียนรู้และปรับทัศนคติต่อการกระทำความผิดใหม่ ซึ่งได้มีการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนออกจากบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) เพื่อให้ไปทำงานในเวลากลางวัน แทนการกักขังเด็กและเยาวชนตรงกันข้ามกับสถานพินิจ ฯ หรือศูนย์ฝึกอบรม ฯ เปรียบได้ว่าเป็นการช่วยเหลือ เด็กและเยาวชนได้ตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

ส่วนความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ของศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสงขลา ในระหว่างปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2559 สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา

ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญามีความพึงพอใจต่อมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.61 ซึ่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญายังคิดว่ามาตรการแทนการพิพากษาคดีควรใช้บังคับต่อไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.37 แต่ประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะได้รับจากมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญานั้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.23 ถือได้ว่ามาตรการดังกล่าวยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรในการปรับทัศนคติของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เนื่องจากประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนควรจะได้รับจากมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ

2) ความคิดเห็นของผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจปกครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา ต่อมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญาเด็กและเยาวชนในอำนาจปกครองกระทำความผิดทางอาญา

ผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจปกครองเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา ได้แสดงความคิดเห็นว่าการใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดี เช่น การเดินทางมาศาลเพื่อเข้ารับการรายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบ การรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ การรายงานตัวต่อนักจิตวิทยา หรือการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสงขลา ได้จัดขึ้นนั้นมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ปกครอง เช่น การขาดรายได้ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ฯลฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53 และการที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดนั้น ผู้ปกครองได้ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในความปกครอง เมื่อเด็กและเยาวชนในความปกครองถูกจับดำเนินคดีตามกฎหมาย แต่เด็กและเยาวชนไม่เข้าใจถึงการสั่งสอนเท่าไร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57

แม้ผู้ปกครองจะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยการอบรมสั่งสอน ในรูปแบบใดก็ตาม แต่ผู้ปกครองก็ไม่สามารถยืนยันได้หนักแน่นว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความปกครองจะไม่กระทำความผิดซ้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.90 และผู้ปกครองไม่พึงพอใจต่อมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญาในรูปแบบนี้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.45

3) ความคิดเห็นของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสงขลา

ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัด เห็นว่าการใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา มีผลดี คือ เป็นการให้โอกาสเด็กและเยาวชน ในการที่จะกลับตนเป็นคนดีของสังคม ซึ่งสามารถกำหนดมาตรการได้หลากหลายให้เหมาะสมกับปัญหา ของเด็กและเยาวชนแต่ละราย ๆ ไป ทำให้เด็กและเยาวชนไม่ต้องคำพิพากษาว่ามีความผิด ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกของเด็กและเยาวชนในการกลับตัวเป็นคนดีของสังคม และมีมาตรการในการป้องปรามมิให้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

ข้อเสีย คือ มาตรการแทนการพิพากษาคดีไม่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกกลัว และมีผลต่อสังคมที่มีความรู้สึกว่ามาตรการเหล่านี้มีความรุนแรงน้อยเกินไปสำหรับพฤติกรรม ในการกระทำ และมาตรการดังกล่าวไม่ได้สัดส่วนกับการลงโทษตามความหนักเบาแห่งข้อหา แต่มุ่งเน้นพิจารณาตัวผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ

ในส่วนของการกำหนดเงื่อนไขการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู (มาตรการแทนการพิพากษาคดี) ตามคำสั่งศาล โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาตั้งแต่เริ่มฟ้องจนถึงยุติคดีนั้น เห็นว่าเด็กและเยาวชนบางส่วนที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงยังคงกระทำความผิดซ้ำ เพราะเด็กและเยาวชนเหล่านี้ยังคงอยู่ในสภาพสังคมเดิม ประกอบกับผู้ปกครองไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร ทั้งการกำหนดเงื่อนไขคุ้มครองประพฤติดังกล่าวไม่มีมาตรการในการติดตามดูแลเด็กและเยาวชนได้อย่างใกล้ชิดมากนัก เพราะปัญหาด้านบุคลากร แต่มีเด็กและเยาวชนบางส่วนที่สามารถคิดได้และปรับปรุงไปในทางที่ดีขึ้น มาตรการแทนการพิพากษาคดีดังกล่าวเด็กและเยาวชนเข้าร่วมโครงการเพียงระยะสั้น อาจทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกร่วมในขณะที่เข้าร่วมโครงการนั้น เด็กและเยาวชนจะนำไปปฏิบัติได้หรือไม่เพียงโดยยอมขึ้นอยู่กับตัวเด็กและเยาวชนแต่ละคน การเปลี่ยนผู้พิพากษาสมทบไปเรื่อย ๆ ทำให้ไม่สามารถติดตามเด็กและเยาวชนได้เท่าที่ควร ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนระบบโดยให้ผู้พิพากษาสมทบแต่ละคนติดตามเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลไป เชื่อว่าหากผู้พิพากษาสมทบมีความเอาใจใส่เท่าที่ควรก็น่าจะสามารถตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บ้างไม่มากนัก ส่วนการกระทำความผิดซ้ำกรณียุติคดีแล้วตามมาตรา 133 ศาลไม่อาจกำหนดมาตรการในการควบคุมความประพฤติได้ การที่เด็กและเยาวชนจะกลับไปกระทำความผิดซ้ำหรือไม่ขึ้นอยู่กับรายบุคคลไป การป้องกันย่อมต้องกระทำในเชิงลึก คือ ต้องส่งเสริมความเข้มแข็งภายในชุมชนและครอบครัว เพราะปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เริ่มต้นที่ครอบครัว น่าจะเป็นการป้องกันปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนได้บ้างไม่มากนัก กรณีคดียังไม่ยุติ เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู (มาตรการแทนการพิพากษาคดี) ตามคำสั่งศาลให้ครบถ้วน หากมีการกำหนดเงื่อนไขแล้วเด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตาม ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขได้ตามมาตรา 137 โดยอาจส่งไปควบคุมในสถานพินิจเพื่อให้เช็ดถูกลาบ เป็นต้น มาตรการตามที่กฎหมายกำหนดนั้น ได้บัญญัติไว้กว้าง ๆ ทำให้ศาลมีอำนาจในการกำหนดมาตรการใด ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้หลากหลาย ดังนั้น ตัวมาตรการตามกฎหมายนั้นน่าจะสมบูรณ์แล้วส่วนที่ควรปรับปรุง คือ การนำกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการมาใช้ให้เกิดผลสูงสุด ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจของบุคลากรทุกฝ่าย

รวมทั้งต้องให้บุคลากรได้มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นด้วย กล่าวโดยสรุปคือ ส่วนที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ตัวบุคลากร และระบบราชการที่จะเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และการส่งเสริมการทำงานเชิงรุกเพื่อป้องกันปัญหาแทนที่จะแก้ไขเมื่อปัญหาเกิด ปริมาณคดีจำนวนมากส่วนใหญ่คือ คดีเกี่ยวกับพีชกระท่อม ซึ่งหากนำมาตรา 86 มาใช้อย่างจริงจังโดยการเบี่ยงเบนคดีออกจากสารบบ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขปัญหาในทันทีที่กระทำความผิดน่าจะเป็นผลดีกว่าการฟ้องคดีเหล่านี้ต่อศาล แต่ศาลไม่มีบุคลากรเพียงพอที่จะสามารถติดตามดูแลเด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง

4) ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีความเกี่ยวข้องกับมาตรการแทนการ

พิพากษาคดีอาญา ตามมาตรา 132 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 (เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสงขลา)

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสงขลา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา สำหรับเด็กและเยาวชนตามมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็นอย่างดี ซึ่งได้ทราบถึงเจตนารมณ์ของมาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีอาญาอย่างชัดเจน มีความคิดเห็นว่า ผลดีของการใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา มีผลดีเฉพาะกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และไม่ใช่การกระทำความผิดซ้ำซาก เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับตัวและกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ โดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแบบปกติ ซึ่งจะไม่มีคดีติดตัว เพราะเมื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดของศาล ศาลก็จะมีคำสั่งยุติคดี โดยไม่มีคำพิพากษา

ผลเสีย คือ ถ้าเป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำซาก ไม่ควรใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา เพราะเป็นการกระทำความผิดโดยสันดานจึงไม่สามารถแก้ไขพฤติกรรมได้โดยการใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา ซึ่งในปัจจุบันปริมาณคดีอาญาของ เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่ระบบศาลมีจำนวนมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการดังกล่าวมีไม่เพียงพอในการติดตามผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งศาลได้อย่างทั่วถึง ส่วนการแก้ไข บำบัด พ้นฟู (มาตรการแทนการพิพากษาคดี) ตามคำสั่งศาล โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาตั้งแต่เริ่มฟ้องจนถึงยุติคดีนั้น เด็กและเยาวชนจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางดีขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น มาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญาเป็นเพียงเครื่องมือที่จะช่วยเฝ้าระวังให้ปัจจัยในด้านต่าง ๆ เข้มแข็งมากขึ้น

สรุป

มาตรการแทนการพิพากษาคดี เช่น การมารายงานตัวต่อผู้พิพากษาสมทบ การรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ การรายงานตัวต่อนักจิตวิทยาหรือการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสงขลา ได้จัดขึ้นสามารถตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้ เพราะทำให้ง่ายต่อการติดตามพฤติกรรมและความประพฤติของเด็กและเยาวชนที่มีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด สามารถปฏิบัติตามคำสั่งศาลได้มากขึ้นน้อยเพียงใด และสามารถมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น เพื่อนำมาปรับใช้ในการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนได้อย่างตรงจุด แต่ในเรื่องการกระทำความผิดซ้ำในกรณียุติคดีแล้ว ตามมาตรา 133 นั้น แม้เด็กและเยาวชนจะปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งศาลครบถ้วนแล้ว เด็กและเยาวชนก็ยัง

มีโอกาสกลับไปกระทำความผิดในคดีอาญาได้อีก เห็นควรให้มีมาตรการระยะยาวเพื่อป้องปรามและควบคุมอย่าให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำอีก อาทิ เช่น ให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและติดตามผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง หรือสนับสนุนด้านอาชีพ หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควร ในกรณีที่ยังไม่ยุติ เนื่องไม่ปฏิบัติตามกระบวนการแก้ไข บำบัด พื้นฟู (มาตรการแทนการพิพากษาคดี) ตามคำสั่งศาลให้ครบถ้วน หากเด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ศาลจะต้องมีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติให้ครบถ้วน โดยกำหนดเงื่อนไขใหม่หากเด็กและเยาวชนไม่ยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขใหม่อีก ศาลจะต้องเปลี่ยนคำสั่งเป็นการส่งตัวเด็กและเยาวชนไปยังสถานพินิจหรือศูนย์ฝึกอบรม ตามมาตรา 132 วรรคสอง พระราชบัญญัติศาลเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2553 ต่อไป กล่าวได้ว่าการแก้ไข บำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนกล่าวคือการมุ่งแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนเพียงด้านเดียว โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นกระบวนการที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ที่เดิมย่อมไม่อาจทำให้เด็กและเยาวชนมีผลลัพธ์ที่ก้าวหน้าขึ้นอย่างพึงประสงค์ได้ แต่อย่างไรก็ตามการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเป็นเรื่องที่ยาก ก็ควรมีระบบติดตามเด็กและเยาวชน หลังผ่านมาตรการแทนการพิพากษาคดี เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์การปฏิบัติงานตามมาตรการดังกล่าวด้วย เพราะหากไม่มีการตรวจสอบหลังการยุติคดี เด็กและเยาวชนอาจหันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกก็ได้ บุคคลในครอบครัวเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นตัวช่วยให้เด็กและเยาวชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ตลอดจนประชาชนในชุมชน จึงควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ การกำหนดให้มีกิจกรรมในชุมชน มีการประสานไปยังผู้นำชุมชนเพื่อให้ประชาชนในเขตพื้นที่ต่าง ๆ สามารถเข้าถึงกิจกรรมบูรณาการต่าง ๆ มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมให้ชัดเจน เพื่อใช้ประชาชนในพื้นที่เป็นตัวช่วยในการสอดส่องดูแลสังคมอีกช่องทางหนึ่ง

การที่จะแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนนั้นควรมีผู้ที่มีความรู้ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง และต้องไม่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนมากเกินไปจนเกินควร ส่วนการติดตามประเมินผล ควรเป็นช่วงระยะสุดท้าย หลังมีการประเมินสภาพปัญหา การวางแผนแก้ไขปัญหา การปฏิบัติตามแผนการแก้ไขปัญหา ไม่ควรจะนำมาประเมินผลรวมในระยะเวลาที่มีการแก้ไขปัญหา เพราะไม่อาจทราบได้ว่ามาตรการดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหาได้จริงหรือไม่มาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญานั้นอาจมี 1 ถึง 3 มาตรการ แต่ถ้ามีการปฏิบัติและประเมินผลให้รัดกุมจะมีประโยชน์มากกว่าหลากหลายมาตรการในคราวเดียว การที่มีมาตรการหลากหลายนั้นมิแต่จะทำให้เด็กและเยาวชนเหนื่อยล้า ไม่ให้ความร่วมมือ หรือขัดแย้งในใจต่อการปฏิบัติตาม ทำให้ไม่สามารถปลูกฝังแนวคิดที่ดีจากจิตใจสำนึกอย่างแท้จริงได้

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ปกครองควรได้รับการศึกษา ในการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กและเยาวชน เพราะคุณแรกๆ ของเด็กและเด็ก ๆ ก็ได้เรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างที่บ้านโดยไม่ต้องได้รับอิทธิพลหรือได้รับการสอนอย่างเป็นทางการจากสถานศึกษาแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่เมื่อเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาแล้ว การเรียนรู้จะต้องเชื่อมต่อและเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและครอบครัว เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กมีความต่อเนื่องและทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อเด็ก เพราะสามารถเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงที่บ้านได้ด้วย

2. การให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรการแทนการพิพากษาคดีอาญา ตามมาตรา 132 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 แก่ประชาชนและผู้ที่ต้องปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติงานของศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้ปฏิบัติงานของกรมคุมประพฤติ ผู้ปฏิบัติงานของกรมพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ผู้ปฏิบัติงานของโรงพยาบาล ผู้ปฏิบัติงานของกรมสุขภาพจิต ตำรวจ องค์การบริหารส่วน จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และ NGO ที่ต้องเข้าใจมาตรการดังกล่าวอย่างแท้จริง เพื่อเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายและคิดหาทางออกให้แก่เด็กและเยาวชนได้ตรงจุด ในส่วนของบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กและเยาวชนทุกคน ควรได้รับการฝึกอบรมพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
3. ทุกขั้นตอนของการพัฒนาควรเน้นการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชน โรงพยาบาล กรมสุขภาพจิต ตำรวจ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และ NGO
4. กระบวนการในการพัฒนาควรเน้นที่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปกป้องประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดทั้งบุคลากรงบประมาณ หรืออื่นๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
5. ควรพัฒนาระบบการติดตามและการประเมินผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการช่วยเหลือเด็ก เยาวชน และครอบครัว
6. ควรมีการติดตามเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด หลังเสร็จสิ้นมาตรการแทนการพิพากษาคดี เพื่อตรวจสอบผลการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตามมาตรา 132 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
7. การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินเพื่อการคัดกรองและการจำแนก ควรเน้นที่ประสิทธิภาพในการใช้งานง่าย ไม่สลับซับซ้อน เป็นขั้นเป็นตอน มีความถูกต้อง แม่นยำ สามารถส่งต่อข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ครบถ้วน
8. มีช่องทางทำงาน อาชีพ การศึกษา เพื่อใช้กำหนดการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ไม่ใช่สถานที่ควบคุม
9. ควรให้สื่อมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ส่งเสริมป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ตลอดจนร่วมปลูกกระแสสังคมในการให้โอกาสเด็กและเยาวชนคืนสู่สังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์. *ประวัติความเป็นมากรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน*. สืบค้นจาก <http://www2.djop.moj.go.th/about/history>.
- จิรนิติ หะวานนท์. (2555). *บทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553*. ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง.
- ณรงค์ ใจหาญ และคณะโดยสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เสนอต่อสถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. (2553). *กระบวนการสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในศาลยุติธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา.

- บุญเพราะ แสงเทียน. (2556). คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จูนพับลิชชิง.
- พิชญ์สินี วงศ์ปราโมทย์. (2557). ปัญหาการตรวจสอบการจับกุมเด็กและเยาวชนตาม
พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๕๓. วิทยานิพนธ์ นม. (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิต
พัฒนาบริหารศาสตร์.
- พงศกร พรตระกูลพิพัฒน์. (2558). มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู
เด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว พ.ศ. 2553. วิทยานิพนธ์ นม. (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พศวัต จงอรุณงามแสง. (2556). เมื่อผมเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนฯ ภายใต้พระราชบัญญัติ
ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. สงขลา : ศาล
เยาวชนและครอบครัว
- นพนนท์ นฤปิยะกุล. และพรพรรณกรณ์ พรหมเพ็ญ. (2548). ปัญหาการดำเนินคดีอาญาตาม
พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.
2534 ที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเด็กและเยาวชน. วิทยานิพนธ์ นม. (นิติศาสตร์).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลลิตา ปนุตติกร. (2555). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชั้นก่อนฟ้อง : ศึกษาในชั้นการสั่งคดี
ของพนักงานอัยการ. วิทยานิพนธ์ นม. (นิติศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรินทร์ วิรุฬห์จรรยา. (2556). การเบี่ยงคดีเชิงสมานฉันท์ในชั้นสอบสวน. วิทยานิพนธ์ นม. (นิติศาสตร์)
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสยาม.
- วิชา มหาคุณ. (2541). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการ
ยุติธรรมไทยศาลเยาวชนและครอบครัวตามระบบสากลและแนวทางปฏิรูป. รายงานการ
สัมมนาทางวิชาการ.
- สมชัย ชีมาอุตมากร. (2555). พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : พลสยาม พรินตติ้ง (ประเทศไทย).
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2534). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิ
เด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักงานศาลยุติธรรม สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. (2552). การจำแนกแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู
และติดตามเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม งานระยะที่ 1. กรุงเทพฯ
: สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์.